

JAN OVE REIN

**HOLD OG STELL
AV TARANTELLER**

HOLD OG STELL AV TARANTELLER

Forfatteren av heftet: Jan Ove Rein har hovedfag (Cand. Scient.) i zoologi fra Norges teknisk- naturvitenskapelige universitet (NTNU), og har arbeidet med tropiske insekter og edderkoppdyr siden 1987. Rein tok sin universitetsgrad på atferd hos afrikanske skorpioner.

Tegninger: Per Bækken

Heftet er utgitt av: Bergen Museum i samarbeid med Akvariet i Bergen i forbindelse med utstillingen "Opplev edderkoppene" (1999)

Layout og sats: Anne J. Sæten
Trykk: Steen Offset

HOLD OG STELL AV TARANTELLER.

Hold av taranteller, skorpioner og andre eksotiske kjæledyr er blitt stadig mer vanlig i Norge. Dyrebutikker over hele landet har, eller kan, skaffe både taranteller og skorpioner. Dessverre er kunnskapene blant selgerne av denne dyregruppen ofte begrenset. Det har i mange år vært vanskelig å skaffe god informasjon om hold og stell, men i de siste årene har det kommet flere gode bøker på engelsk. Etter hvert som bruken av internett har økt i omfang og popularitet, har mulighetene for å skaffe seg god informasjon blitt bedre.

Dette heftet er kun ment som en introduksjon til hold av taranteller som hobby. For ytterligere informasjon henvises det til bøkene og de øvrige informasjonkildene som er nevnt bakerst i heftet.

HVA ER EN TARANTELL?

Det man kaller en tarantell, er egentlig ikke en ekte tarantell. Det vitenskapelige navnet for denne dyregruppen er theraphosider (familien *Theraphosidae*). Denne gruppen kjennetegnes bl.a. ved at kjevene peker rett fram og ned (mens de hos alle våre hjemlige edderkopper peker innover og mot hverandre).

Orthognata: Kjevene peker rett ned. Taranteller tilhører denne gruppen

Labidognatha: Kjevene peker innover fra siden. Alle våre norske edderkopper tilhører denne gruppen.

Den egentlige tarantellen er en liten ulveedderkopp (*Lycosa tarentula*) som finnes i Sør-Europa. For et par hundre år siden trodde man at bittet fra denne edderkopp var dødbringende, eller kunne føre til total galskap. De som ble bitt, kastet seg ut i en hemningsløs dans for å forsøke å bli kvitt giften. Dansen ble kalt tarantato, og edderkopp fikk navnet tarantell (etter byen Taranto i Italia). Navnet tarantell brukes i dag på alle de store edderkoppene innen familien Theraphosidae, og bruken er nå internasjonalt akseptert. I noen land blir theraphosidene kalt for "fugleedderkopper".

Taranteller finnes i Asia, Australia, Afrika, og spesielt i Sør-Amerika og sørlige USA. Mange av artene som fåes kjøpt i butikkene her hjemme stammer fra Sør-Amerika. Grunnen til dette er at individene ofte er svært store, og at de har et forholdsvis rolig gemytt. I de siste årene har tilgangen på taranteller fra Asia og Afrika blitt bedre her i landet, men disse artene kan ofte være svært aggressive, og anbefales ikke for nybegynnere. De er også mer giftige enn sine amerikanske artsfrender, og noen få arter kan være livsfarlige. Det finnes også noen små tarantellarter i Sør-Europa.

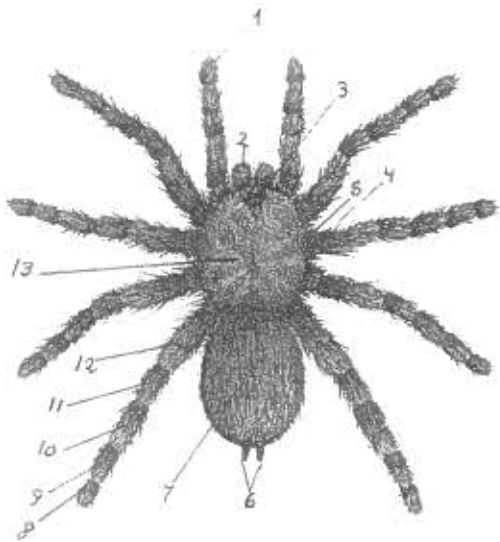
Tarantellene fanger byttedyr ved bakholdangrep. De spinner ikke fangstnett, slik mange av de norske edderkoppene gjør. Noen arter spinner imidlertid tråder som varsler når et byttedyr er i nærheten. I tillegg er det vanlig at mange arter "spinner inn" byttedyret etter å ha fanget det. Enkelte arter, f.eks. de afrikanske, spinner svært mye. Ofte kan hele buret være dekket av spinn. I naturen bruker de spinnnet til å kle hulen innvendig. I fangenskap hender det at tarantellen oppfatter buret som sin hule, og forsøker derfor å dekke veggene med spinn. Dette kan i noen tilfeller være problematisk for tarantellens eier, fordi edderkoppen ofte "forsvinner" i alt spinnet.

Tarantellene lever hovedsakelig av insekter og andre edderkoppdyr. Disse fanges levende, og drepes med gift som føres inn i byttedyret via kjevener. Taranteller blir av enkelte kalt fugleedderkopper. Dette navnet er misvisende. Riktignok kan de største tarantellene ta små pattedyr og fugler, men dette skjer sannsynligvis sjelden. En tarantell-slekt har fått det latinske navnet *Avicularia*, som betyr "den som spiser fugler".

Enkelte taranteller kan bli svært store. Den offisielle verdensrekorden i størrelse og vekt holdes av Goliath-edderkoppen (*Theraphosa blondi*), som kan ha et beinspenn på 25 cm og en kroppsvekt på over 160 gram. Det skal imidlertid finnes et eksemplar av arten *Lasidora parahybana* som har et beinspenn på nærmere 30 cm. Andre arter som kan bli svært store finnes innen slektene *Acanthoscurria*, *Hysteroocrates*, *Pamphobeteus*, *Pseudotheraphosa* og *Xenesthis*.

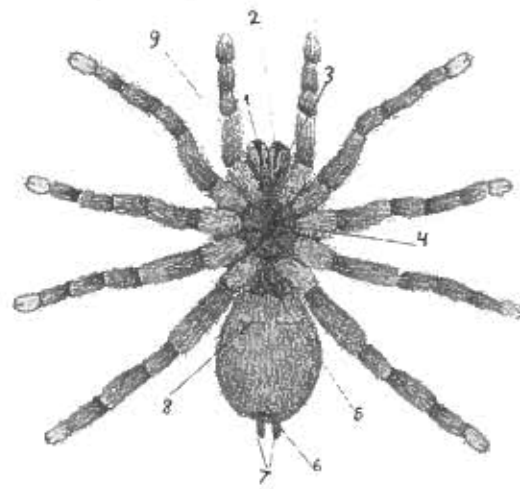
TARANTELENS ANATOMI.

Tarantellene er nærmest "forstørrede versjoner" av våre hjemlige edderkopper, og har en svært lik anatomi (med unntak av kjeveneres posisjon). Figur nr. 2 viser de viktigste kroppsdelene hos en tarantell. For mer informasjon om tarantellenes anatomi henvises det til litteraturen nevnt i slutten av heftet.

Tarantellens viktigste kroppsdeler sett ovenfra.

1. Pedipalper	8. Tars (tarsus)
2. Kjever (chelicera)	9. Metatars (metatarsus)
3. Øyne	10. Legg (tibia)
4. Hoftering (trochanter)	11. Kne (patella)
5. Hofte (coxa)	12. Lår (femur)
6. Spinnvorter (cephalothorax)	13. Forkropp (abdomen)
7. Bakkropp (abdomen)	

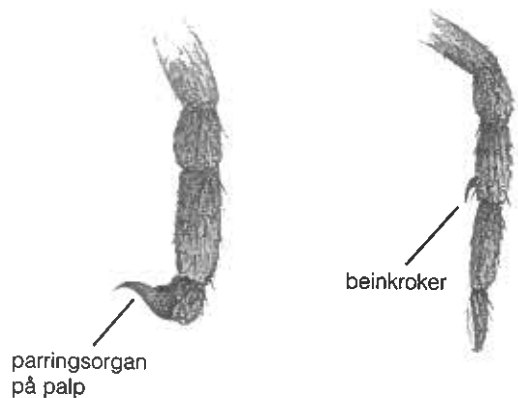
Tarantellens viktigste kroppsdeler sett fra undersiden:

1. Kjever (chelicera)
2. "Tenner"
3. Labium
4. Bryst (sternum)
5. Kjønnåpning
6. Anus
7. Spinnvorter
8. Boklung
9. Maxilla

HVORDAN VELGER DU DIN FØRSTE TARANTELL?

Ønsker du å anskaffe en tarantell, er det flere ting du bør være oppmerksom på. For det første bør du forsikre deg om at du kjøper en hunn. Voksne hanner lever som regel bare litt over et år, mens hunner har en levetid på opptil 12 år. Kjønnsmodne hanner kjennetegnes på de små "krokene" på første beinpars kneledd (frambeina). I tillegg har de et sekundær kjønnsorgan ytterst på pedipalpen. Pedipalpen er navnet på "beinparet" som sitter helt foran på dyret. Det er viktig å merke seg at noen arter mangler krokene på første beinpar (dette gjelder f.eks. for *Theraphosa blondi*).

Kjønnsmodne hanner kjennetegnes ved at hanneres sekundære kjønnsorgan ytterst på pedipalpen er utviklet. Hos mange arter kjennetegnes hannen på beinkrokene på første beinpar.

Selv om hanner ikke anbefales for en førstegangs tarantellkjøper, er de viktige for dem som driver med avl. Det er ofte vanskelig å få tak i hanner av enkelte arter fordi disse sjelden blir importert, og en hann som dukker opp kan derfor være ettertraktet av andre tarantelleiere.

Det er viktig å få opplysninger fra selger om hvordan tarantellen er blitt behandlet. Vær spesielt oppmerksom på fuktigheten. I alt for mange tilfeller blir dyrene holdt for tørt. En uttørret tarantell kan i verste fall dø etter kort tid. Har man mistanke om at et eksemplar er uttørret, bør den settes i et lite bur med høy luftfuktighet og med en drikkeskål med rent vann tilgjengelig.

En frisk tarantell står som regel med kroppen godt hevet over bakken, og vil reagere på den minste forstyrrelse. Bakkroppen skal være jevn og rund. Et dyr som ligger med beina delvis innunder seg, med innsunken bakkropp og som ikke reagerer på forstyrrelser, er ikke noe å kaste bort pengene på.

I noen eldre bøker står det at taranteller som har mistet mye hår på bakkroppen, og er delvis skallete, som regel er gamle. Dette er ikke alltid riktig. Nakne flekker på bakkroppen er et tegn på at det er lenge siden forrige hudskifte. Ofte kan disse flekkene få en mørk blålig og skinnende farge. Dette er et tydelig tegn på at et hudskifte er nært forestående.

Før du anskaffer tarantellen er det viktig å innhente god litteratur. Nybegynnere bør ikke anskaffe en dyr og eksklusiv tarantell. Egnede nybegynnerarter er omtalt senere i heftet. Av og til dukker det opp mer eksklusive arter hos norske dyrehandlere, men disse er ofte ganske kostbare. Som

nybegynner, bør en ikke satse på slike arter i starten, uansett hvor store og fine de er. En nybegynnerfeil kan fort bli kostbar. Skal det investeres i en tarantell på mer enn kr.1000, bør en vite hva en gjør, og forsikre seg om at tarantellen er av god kvalitet. Man må også være sikker på at man kjøper en hunn. Ingen hanner, uansett art, er verdt mer enn kr.500 (såfremt det ikke er snakk om en sjelden hann for avl).

Når man kjøper taranteller bør man alltid spørre hvor lenge selger har hatt den, hva den har blitt foret med og hvor ofte den har fått for. Vær alltid kritisk ved kjøp av en tarantell, og ikke la deg "rive med" før man har undersøkt litt. Krev alltid at selger kan oppgi latinsk navn på dyret. Populærnavnene som brukes er i mange tilfeller ukorrekte. Dessverre er en del taranteller feilidentifisert fra leverandøren.

Det er ikke enkelt å artsbestemme taranteller. Dette er spesialarbeid. Mange arter er svært like, og det er ofte umulig å artsbestemme individet fra et fotografi. Vet man hvor individet stammer fra, kan det være til hjelp ved artsbestemmingen.

Selv om taranteller er hardføre dyr, trenger de en viss mengde stell. Ikke la tarantellen bli stående for seg selv etter at øyeblikkets interesse er borte. Kjøp aldri en tarantell som gave uten at mottakeren er spurt på forhånd. Bor man sammen med noen, spør om det er greitt for dem at huset får en ny beboer. Ellers kan man risikere at både tarantellen og dens eier blir kastet på gaten!

HOLD OG STELL AV TARANTELLER

Buret

Taranteller er i utgangspunktet svært enkle å holde. De trenger lite stell, men en del basale krav må oppfylles for at din tarantell skal trives og leve lenge. To nøkkelord gjelder: Temperatur og fuktighet. Forholdene blir omtalt senere.

Det beste stedet å holde taranteller, er i etakvarium/terrarium av glass eller plast. Disse fåes kjøpt hos de fleste dyrehandlere. Plast er som regel billigere enn glass. Man kan også lage sitt eget terrarium, men dette blir ofte dyrere enn et ferdiglaget bur. Et tips når det gjelder å skaffe seg billige terrarier, er å høre med dyrebutikken om de har utette eller skadede akvarier. Et utett akvarium vil være perfekt som terrarium (man skal jo ikke ha vann i det), og man kan ofte få disse til redusert pris.

Det er ingen grunn til å starte med et stort terrarium. En tarantell har ikke bruk for mye plass, og et høyt terrarium kan faktisk være farlig for dem. Tarantellene klatrer ofte, de kan falle ned, og i verste fall dø av skadene etter fallet. Man kan selvfølgelig kjøpe et stort terrarium som deretter deles inn i flere avdelinger. Pass i såfall på at tarantellene ikke får mulighet til å komme i kontakt med hverandre. Mange taranteller er lite sosiale, og taranteller spiser gjerne andre taranteller hvis de får muligheten.

Standard oppsett for en bakkelevende tarantell, og eksempel på bur for trelevende arter.

En middels stor tarantell, f.eks. en voksen Chile Rose, vil trives godt i et terrarium som måler ca. 30 x 20 x 20 cm. Mindre taranteller og tarantellunger kan holdes i mindre bur (unger f.eks. i urinprøveglass, syltetøyglass, barnematglass eller fryseesker av forskjellig størrelse). Kjemper, som f.eks. Goliath-edderkoppen (*Theraphosa blondi*), bør få litt bedre plass, f.eks. 50 x 25 x 25 cm. Det er altså viktig at burene ikke er for høye (med unntak for de trelevende artene som gjerne kan ha terrarier som måler ca. 20 x 20 x 40 cm). Ellers kan man jo vurdere størrelsen selv etter hvordan man vil innrede buret. Et stort bur med mye innredning vil mange ganger føre til at tarantellen "forsvinner", og da er jo en del av hensikten med å ha den borte.

Kjøper man et akvarium i en dyrebutikk følger det ofte med et lokk. Lokket har som regel et avkuttet hjørne. Det er svært viktig at man blokkerer dette hullet på en eller annen måte, uansett hvor lite det virker i forhold til edderkoppen. Ikke undervurder din tarantell! De er særdeles effektive rømnings-eksperter, og overraskende sterke. Man kan sikre luftehullene ved å dekke hullet med en finmasket metallnetting som fåes kjøpt i jernvareforretninger.

Det er svært viktig at terrariet blir utstyrt med luftehull. Hvis ikke kan man raskt få problemer med mugg og soppdannelser. I verste fall kan dette ta livet av tarantellen. God ventilasjon er ekstra viktig for de trelevende artene (f.eks. arter innen slektene *Avicularia* og *Poecilotheria*). Disse skal ha det fuktig, men samtidig er god ventilasjon helt nødvendig. Dette er ikke alltid helt enkelt å få til. Man kan benytte det avkuttete hjørnet som følger med de fleste terrarier, men dette kan bli for lite. Ta med lokket til en glassmester som kan bore et par hull (20-30 mm diameter) i lokket.

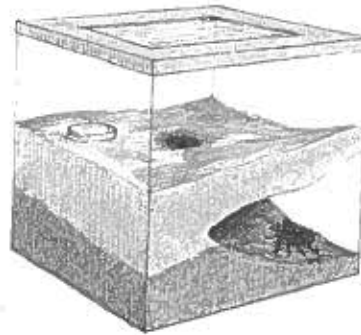
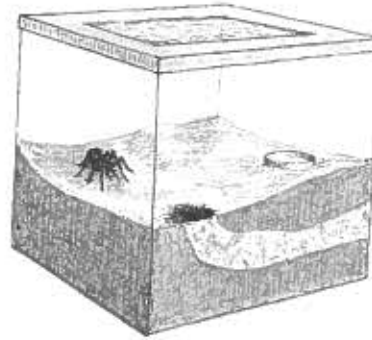
Disse dekkes med metallnetting som kan festes med silikon e.l. Det bør benyttes metallnetting framfor myggnetting av plast. For dersom edderkoppen fores med sirisser o.l., rømmer disse lett ved at de gnager seg gjennom nettingen derom den ikke er av metall.

Hva skal man så ha i bunnen av terrariet? Her er det flere muligheter. I Storbritannia brukes et spesialstoff som kalles vermiculite. Bruken av dette er i den siste tiden svært omdiskutert internasjonalt, og anbefales ikke. Man bør ikke ta sand eller jord fra hagen fordi den kan være forurenset. Kjøp heller ugjødslet torvjord på et plantsenter. Torvjord er mest brukt av norske samlere (med unntak for et par halvørken arter (for eksempel *Aphonopelma chalcodes*) som holdes på en blanding av sand og torvjord). Fordelen med torvjord er at den holder bedre på fuktigheten enn sand, og er også et mer naturlig grunnlag for edderkoppene. Valget av substrat bør gjøres med tanke på hvor edderkoppen lever i naturen.

Arter som liker å grave bør ha et minst 10-15 cm tykt jordlag. Individet vil bygge en hule som den vil tilbringe mye tid i. Arter som ikke graver, klarer seg med et bunnlag på minimum 5 cm. Ulempen med å la edderkoppen grave, er at den ofte vil være gjemt i lange perioder. Ønsker du å unngå problemet, bør du redusere dybden på jordlaget.

Enkelte arter, som f.eks. de afrikanske kjempetarantellene *Citharischius crawshayi* og *Hysteroocrates hercules*, er nødt til å få mulighet til å grave for å trives. Mistrivsel kan føre til manglende matlyst.

Eksempler på bur for gravende arter

Tarantellen må ha tilgang på rent vann. En liten grunn skål med vann er perfekt. Tarantellen vil ikke alltid benytte seg av dette tilbudet, men det er likevel svært viktig at den har muligheten. Uttørring er nemlig tarantellens største trussel. I de tilfellene tarantellen drikker, vil den knele over skåla, dyppe de store kjevne ned i vannet og suge. Ofte kan det se ut som om tarantellen er i ferd med å begå selvmord, men husk at pusteorganene ligger på undersiden av bakkroppen. Det er viktig å rense vannskåla med jevne mellomrom. Mange taranteller har uvanen med å kaste matrester opp i vannet.

En annen dekorativ og praktisk ting som hører hjemme i terrariet, er en liten trerot. De tropiske røttene som fås kjøpt på dyrebutikkene egner seg godt til dette, men man kan selvfølgelig samle trerøtter selv ute i naturen. Vær oppmerksom på at disse røttene kan inneholde forskjellige mikroorganismer som i verste fall kan skade edderkoppen. Pass også på å fjerne alle spisse deler på rota. Røttene bør plasseres slik at edderkoppen kan gjemme seg helt eller delvis under dem. Selv om edderkoppen ikke får mulighet til å grave, bør den alltid ha en liten mørk og privat krok som den kan trekke seg tilbake til. Til dette kan en liten, delvis nedgravd blomsterkrukke brukes. Det gir edderkoppen et fint gjemmede samtidig som det er mulig å se den.

Noen dekorerer buret med planter, både ekte og uekte. Dette er en smakssak. Tarantellen har ikke bruk for planter i buret, og plantene kan fort bli for dominerende. Levende planter kan også føre med seg mikroorganismer som kan være skadelige for tarantellen. Det kan også være vanskelig å få plantene til å overleve. Planter i terrariet er imidlertid svært dekorativt, og bruken av disse kan forsvares på bakgrunn av dette.

Kaktuser er imidlertid strengt forbudt! Som nevnt klatrer tarantellene en del, og det skal svært lite til før den sårbare bakkroppen til tarantellen blir "spiddet" av en pigg. I en del tarantell bøker på markedet florerer det med bilder av kaktuser i tarantell bur, noe som er svært beklagelig. Ha aldri skarpe gjenstander i buret!

Temperatur

Taranteller er tropiske dyr, og trenger derfor også tropiske temperaturer. Det kan lønne seg å anskaffe et lite termometer for å kontrollere temperaturen i buret med jevne mellomrom.

De fleste artene trives godt i temperaturer mellom 21-27 °C. Lave temperaturer er ikke farlig over kortere perioder, men over lang tid kan lave temperaturer være dødelig. Et tegn på at tarantellen holdes for kaldt, er at den slutter å spise. Forsøk å øke temperaturen noen grader, og se om dette hjelper på appetitten (NB! Spisevegning kan også skyldes at et hudskifte er på gang).

Noen arter, f.eks. den trelevende *Avicularia avicularia* (og andre arter innen samme slekt), trenger en noe høyere temperatur, 26-27 °C, samt noe høyere fuktighet enn andre arter. De må samtidig ha god ventilasjon i buret. Noen tarantellarter fra mer tempererte områder, f.eks. *Grammostola rosea* og *Aphonopelma chalcodes*, opplever lave temperaturer om vinteren. Individene kan godt settes litt kjøligere (f.eks. rundt 15 °C) noen måneder hvert år.

Den beste måten å opprettholde riktig temperatur på, er å ha tarantell burene i et rom med passende temperatur.

Man kan selvfølgelig plassere buret i nærheten av en ovn, men dette kan være svært risikofyllt. Ofte kan dette føre til rask uttørring av dyret, og det dør. Gjøres dette, må fuktigheten sjekkes med jevne mellomrom. Ovnene bør også være tilkoblet en termostat for å hindre for høy temperatur.

En annen oppvarmingsmåte er å plassere en lampe over buret. Det er svært viktig at tarantellen ikke får mulighet til å komme i kontakt med pæren. Pass også på å ikke bruke for sterk pære. Man bør holde øye med temperatur og fuktighet jevnlig dersom buret varmes opp på denne måten.

Tarantellen skal heller ikke være belyst døgnet rundt. Dette vil gjøre dyret stresset, og mer mottagelig for sykdommer. Den bør ha det mørkt i minimum 10 timer i døgnet. En lettvinnt måte å kontrollere lysmengden på, er å kjøpe en tidsbryter. Tenk også brannsikkerhet dersom du plasserer en lampe tett inntil buret!

Det er mulig å få kjøpt varmematter og varmesteiner, og disse plasseres henholdsvis under og i terrariet. Dette spesialutstyret kan skaffes fra en dyrebutikk, men bruk av varmesteiner anbefales ikke fordi det er vanskelig å kontrollere temperaturen. Både varmematter og varmesteiner tørker fort ut substratet, og kan fort føre til at tarantellen blir uttørret. Varmematter brukes imidlertid i utlandet med stor suksess.

Taranteller tåler ikke sterk varme, og trives best i skygge. Det er derfor svært viktig at man plasserer buret på et sted sollyset ikke når fram.

Har man flere taranteller, kan man innrede et varmeskap / varmekabinett med glassdører. Dette kan varmes opp til en ideell temperatur, og kan inneholde flere bur. Tips om dette kan man finne i litteraturlisten til slutt i dette heftet.

Fuktighet

De fleste tarantellartene kommer fra områder med høy og stabil luftfuktighet. Artene som kommer fra tørrere områder graver som regel huler der luftfuktigheten er høyere enn på overflaten. Det er derfor svært viktig at luftfuktigheten ikke blir for lav. Den beste måten å kontrollere dette på, er ved et hygrometer (fuktmåler) som kan kjøpes i en jernvareforretning. Hygrometeret kan stå permanent i buret, eller det kan settes inn i terrariet med jevne mellomrom.

Artene har ulike krav til luftfuktighet, og det er også variasjon i hvor stor grad de tåler lavere grader av luftfuktighet. En tommelfingerregel er at luftfuktigheten i buret aldri bør være under 50 % RH (RH betyr relativ luftfuktighet). Det beste for de aller fleste artene er en luftfuktighet mellom 70 - 80 % RH. Fuktigheten bør heller ikke være for høy. Da utvikles det lett sopp og mugg. Husk også at mange arter trenger god ventilasjon i buret i tillegg til høy fuktighet for å overleve.

Husk å skifte vann med jevne mellomrom i burets drikkeskål, ellers risikerer man at vannet blir forurenset. Dette kan være skadelig for edderkoppen. Skåla gir edderkoppen mulighet til å drikke, men fordampingen bidrar også til å holde luftfuktigheten oppe i buret.

Sirisser er svært næringsrike, og er absolutt den beste næringen for tarantellene. Et annet foralternativ er larver av melbillen (*Tenebrio molitor*). Dette er imidlertid for dårlig kost for en stor, fullvoksen tarantell over lengre tid. Mellarver kan i noen tilfeller være for små til at tarantellen vil ta dem, og de er mindre næringsrike enn f. eks. sirisser. Mellarver bør derfor ikke være det eneste på menyen, men de fungerer fint som en variasjon i kosten.

Et godt alternativ til mellarver er kjempemelormer (*Zoophobas morio*), som er mer næringsrike enn de vanlige mellarvene, og betydelig større. Mange dyrebutikker kan skaffe disse. De anbefales som mat i tillegg til sirisser. Informasjon om kjempemelormene finnes på internett.

Store taranteller vil noen ganger ikke ta sirisser. Noen eiere gir dem store vandregresshopper istedet, mens andre er betenkte over å benytte disse. Gresshoppene kan skade tarantellen med de lange, kraftige hoppebeina. Et annet problem er at gresshoppene ofte er bærere av forskjellige sykdommer. Gresshopper bør derfor ikke brukes som mat for taranteller!

Store taranteller kan også gis kakerlakker som for. Benyttes kakerlakker, er det viktig å velge arter som er store, og som ikke lett kan spre seg innendørs. Artene innen slektene *Blaberus* og *Dubia* er er godt egnet i så henseende, og disse er lett å avle i fangenskap. Dessverre er det ikke enkelt å skaffe disse kakerlakkene i Norge, men de kan lett skaffes fra utlandet. Import krever imidlertid tillatelse fra Landbrukstilsynet.

Næringsinnholdet i de forskjellige byttedyrene er også avhengig av maten de selv blir foret med.

Torvjord holder godt på vannet, og gir dermed god luftfuktighet i buret. Med jevne mellomrom bør det tømmes litt vann over substratet for å holde det noenlunde fuktig, men overdriv ikke. Tarantellen skal ikke være nødt til å gå i vann til "knærne"! Luftfuktigheten kan også holdes oppe ved å sprøyte vann med jevne mellomrom på veggene med en blomsterdusjer. Pass på at blomsterdusjeren kun har vært brukt til rent vann. Sprøyt ikke vann direkte på edderkoppen. Dette kan gi kraftige stressreaksjoner, og gi panikkflukt med skader til følge.

I Norge er det ekstra viktig å være påpasselig med luftfuktigheten om vinteren. Luften inne blir ofte svært tørr, og spesielt i kalde perioder. Vær også ekstra påpasselig når tarantellen skal skifte hud. I denne perioden taper den mye fuktighet, og er derfor ekstra sårbar overfor uttørring. Uttørring er faktisk en av hovedårsakene til dødsfall i forbindelse med hudskifte.

Foring av taranteller

I naturen er tarantellen et rovdyr som tar en rekke forskjellige byttedyr, og taranteller i fangeskap kan derfor fores med forskjellige typer dyr. Om sommeren kan man selv fange insekter og annen egnet føde i sin egen hage. Det er verdt å merke seg at slik føde kan være forurenset og giftig etter bruk av plantevernmidler, sykdommer etc.

Den beste maten for taranteller er sirisser (av slekten *Gryllus*). Unngå hussirissene *Acheta domestica* som er vanskeligere å håndtere, og som rømmer lettere. Sirisser er slektninger av gresshoppene. De fleste dyrebutikker kan skaffe sirisser. Disse finnes ikke naturlig i Norge, men er faktisk funnet på enkelte søppeldynger på Østlandet!

Maten må være av god kvalitet for å få god nok næringsverdi. Gi derfor sirisser og melbiller små biter med frisk frukt eller grønnsaker jevnlig. Informasjon om hold og avl av de ulike fordyrene finnes på internett og i en del av bøkene nevnt til slutt.

Noen forer tarantellene sine med rått kjøtt (hjertermuskulatur fra kylling eller okse er det beste). Man kan feste en kjøttbit til f.eks. en sytråd, og så svinge den forsiktig foran tarantellen. Eller legge kjøttbiten i buret. Dette kan være en god løsning hvis man ikke har noe annet å gi kjæledeggen sin. Det er viktig at restene etter slik foring fjernes fra buret dagen etter, for det blir fort vondt lukt av slike matrester.

I litteraturen vil man kunne se at også mus- og rotteunger står oppført som mulig for. En stor tarantell vil ikke ha noen problemer med å ta slike byttedyr. I Norge er det imidlertid forbudt å bruke levende mus- og rotteunger til et slikt formål. Slik foring frarådes på det sterkeste! Det er imidlertid mulig å benytte døde mus og rotteunger. Dette bryter ikke med noen lov, og benyttes mye i forbindelse med slangehold. Ulempen med slik foring er vondt lukt.

En tarantell bør fores med jevne mellomrom. Den bør ikke gis for mye mat siden den ikke er vant til dette fra naturens side. Foring et par ganger i uken holder for en voksen tarantell. Den kan da gis et par-tre sirisser, alt etter hvor mye den spiser. Det er vanskelig å gi noen oppskrift på hvor ofte og hvor mye en tarantell bør og vil spise. Dette må man finne ut selv ved prøving og feiling.

Enkelte arter spiser kun i perioder, og går ofte lenge uten å ta til seg næring. Dette betyr nødvendigvis ikke at noe er galt. La byttedyrene gå i buret i noen dager.

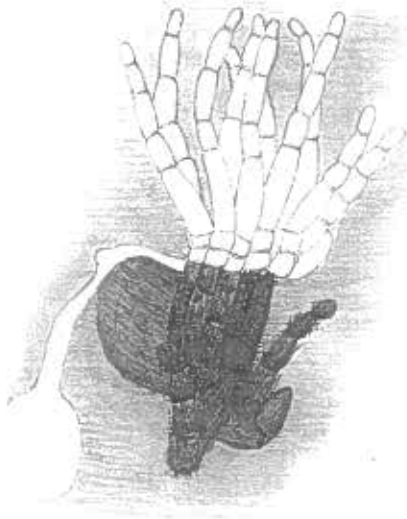
Blir de ikke tatt, bør de fjernes. Man kan så vente en uke, og så prøve igjen.

Det er svært viktig at man fjerner døde byttedyr og matrester fra buret. Det utvikles ofte midd i slike rester, og midd kan være skadelige for tarantellen. Tarantellen legger ofte fra seg en "rund ball" med ufordøyde matrester. Denne bør også fjernes fra buret. Mange taranteller er svært renslige, og ofte vil man se at de legger fra seg matrestene på samme sted hver gang.

HUDSKIFTE

Dette er kanskje den mest kritiske perioden for en tarantell, og ikke minst for dens eier! En voksen tarantell skifter normalt hud en gang i året. Ungene skifter hud oftere. I tiden før hudskiftet slutter tarantellen å spise. Like før spinner mange taranteller en matte som de vil bruke til liggeunderlag. De fleste tarantellene får også en oppblåst bakkropp, ofte med hårløse flekker, og som har en skinnende blåsvart farge.

Når det er tid for hudskifte, legger tarantellen seg ganske enkelt på ryggen. Mang en tarantell-eier har trodd at dette var slutten for kjæledeggen. En tarantell vil imidlertid svært sjelden dø liggende på ryggen. Etter noen timer vil den begynne å skyve av seg den gamle huden, og etter ytterligere noen timer vil den "nye" tarantellen ligge blek og sammenkrøket. Prosessen kan ofte vare et døgn.

Hudskifte hos tarantell

Det er svært viktig at man ikke forstyrrer dyrene under og etter hudskiftet. Tarantellens nye hud er helt myk, og skader vil helt sikkert oppstå hvis den blir forstyrrt i denne kritiske perioden. Det eneste man skal passe på, er at fuktigheten er høy, og at det ikke er noen byttedyr i buret. Disse bør fjernes hvis man har mistanke om at et hudskifte nærmer seg. Tarantellen vil ofte ligge slapp og sammenkrøket i omlag en uke før den begynner å røre på seg. Man bør vente med å gi den mat en uke etter hudskiftet. I noen tilfeller vil den ikke spise før etter 12-14 dager.

Selv om hudskiftet er en svært kritisk prosess, går det som regel bra dersom luftfuktigheten er høy. Og går det ikke bra, er det som regel lite man kan gjøre. Har dyret en svært høy levealder, er det ikke uvanlig at hudskiftet kan by på problemer. Har ikke den gamle huden løsnet fra den nye etter et døgn, er det fare på ferde. Man kan forsøke å hjelpe til med forsiktig å fjerne den gamle huden, men i mange tilfeller er dette nytteløst.

Det er viktig at tarantellen har tilgang på rent vann etter hudskiftet. Sørg alltid for at vannskålen er fylt i denne perioden.

AVL AV TARANTELLER, OG HOLD AV UNGER

Avl av taranteller er svært populært i andre land. I Norge er dette blitt mer vanlig etterhvert, og flere arter er blitt avlet her av entusiaster de siste årene. Mer informasjon om dette finnes i litteraturen nevnt til slutt i heftet, samt på internett. Kjøp av unger er fortsatt ikke så vanlig i Norge, men er svært vanlig i utlandet.

Dette er en billig måte å skaffe seg sjeldne arter på. I tillegg vernes artene ved at færre voksne taranteller fanges i naturen.

Hold av tarantellunger skjer stort sett på samme måte som med voksne individer, men man må være enda mer oppmerksom på luftfuktigheten. Ungene vil naturlig nok ha behov for mindre byttedyr (i størrelse) enn foreldrene. De bør også holdes i små bur. Ungene skiller seg fra de voksne ved at de skifter hud svært hyppig, opptil en gang i måneden. Dette setter også større krav til stell og oppmerksomhet.

Det tar ofte lang tid før ungene blir voksne. Dette kan være en ulempe, for noen arter bruker mer enn 6 år på å nå kjønnsmoden alder. Det er likevel mulig å oppdrive arter som blir voksne på kortere tid (1-2 år). En annen ulempe ved kjøp av unger, er at det ikke er mulig å kjønnsbestemme dem. Man kan risikere å få en hann, men "ferske" hanner er svært ettertraktet i utlandet for parring. Dermed er det muligheter for å gjøre en bra byttehandel med en hann av en sjelden art. Det er mulig å kjønnsbestemme unger (> 6 mnd. gamle) ved å se på strukturer i huden etter et hudskifte. Metoden er beskrevet i et par av bøkene nevnt i slutten av heftet.

Tre gode arter å starte med er *Lasidora parahybana*, *Brachypelma vagans* og *B. albopilosum*. Disse er lette å holde, rimelige i innkjøp, og vokser forholdsvis raskt.

ER TARANTELLER FARLIGE?

De fleste taranteller er ikke farlige for oss mennesker, men erfaringer gjort de siste årene tyder på at arter fra Asia og Afrika er mer giftige enn sine slektninger fra Nord- og Sør Amerika. Et tarantellbitt kan uansett være svært farlig dersom man er allergisk overfor giften.

De fleste tarantellbitt vil virke lokalt på huden som kraftig smerte eller ubehag, men de giftigste artene kan gi en mer alvorlig systemisk virkning. Blir man bitt av en tarantell, bør lege oppsøkes for sikkerhets skyld. Det er viktig å vite hvilken art man er blitt bitt av. Tarantellene innen følgende slekter er kjent for å ha en kraftig gift: *Poecilotheria*, *Pterinochilius*, *Heteroscodra*, *Stromatopelma* og *Selenocosmina*. Generelt bør man gå ut i fra at alle taranteller fra Afrika og Asia kan være farlige.

Taranteller fra Nord- og Sør-Amerika har forsvarshår som de koster av fra bakkroppen ved hjelp av bakbeina. Disse hårene inneholder ikke gift, men har en mekanisk virkning som kan forårsake alt fra kløe til kraftig eksem. Effekten varierer fra art til art og fra person til person. Forsvarshår kan være farlig for mennesker dersom de innåndes eller fåes i øynene. Innånding av forsvarshår kan i verste fall føre til opphovning i halsen med påfølgende pusteproblemer, og forsvarshår i øynene kan føre til redusert syn, i verste fall til blindhet. Bitt og forsvarshår kan unngås ved å ikke håndtere tarantellene. Selv om det i enkelte bøker vises ulike håndteringsteknikker, er dette ikke å anbefale. Tarantellen kan dessuten bli skadet eller drept om man mister den. Bruk derfor pinsett og en boks ved flytting av taranteller, og bruk hansker når terrarier rengjøres. Hanskene gir beskyttelse for tarantellens forsvarshår.

ANBEFALTE ARTER FOR NYBEGYNNEREN

Det finnes flere arter som passer for en ny tarantelleier. Informasjon om andre arter finnes i litteraturen nevnt i til slutt i heftet, og på internett.

Grammostola rosea.

Dette er den vanligste tarantellen i Norge, og den kalles for Chile-tarantell fordi den stammer fra Chile. Der lever den i halvtørre buskområder. Arten passer godt for nybegynnere fordi den er rimelig å anskaffe, har et forholdsvis rolig gemytt og er svært hardfør. Det er viktig å merke seg at enkelte individer kan være aggressive. Den kan holdes i et standardterrarium som beskrevet foran i heftet. Hunnene kan bli 10-15 år gamle. Sirisser og kjempemelormer passer godt som mat.

Arten kan være vanskelig å avle i fangenskap (har lyktes i Norge), og unger er sjelden å få tak i. Arten har skiftet latinsk navn et par ganger de siste årene, og har tidligere blitt kalt *Grammostola spatulata* og *Phrixotrichus spatulata*. Enkelte Chile-taranteller har blitt solgt som *Grammostola cala*. Denne arten finnes, men de edderkoppene som er solgt under dette navnet er egentlig fargevarianter av *G. rosea*.

Brachypelma albopilosum.

Denne "krølltoppen" er også en fin å begynne med. Den har sine leveområder i Costa Rica, Nicaragua og Honduras. Arten er lett gjenkjennelig på sine forholdsvis lange, lyse og krøllete hår.

Den er lite aggressiv, men kan ofte være nervøs og lett flykte i panikk. Hunnen kan bli nesten 20 år. Dette er en hardfør art som er lett å avle i fangenskap (avl har skjedd i Norge). Det kan være vanskelig å skaffe voksne dyr fordi arten er fredet, og det er derfor kun tillatt å handle med dyr avlet i fangenskap. Unger er ofte tilgjengelig på markedet til en rimelig pris. Arten kan fores med sirisser og kjempemelormer. Den holdes i et standard terrarium, og har ingen spesielle krav til hold utover de generelle krav som er nevnt tidligere.

Brachypelma smithi.

Denne arten er en av de vakreste og den stammer fra Mexico. Den er i dag dessverre vanskelig å få tak i fordi den er fredet. Hvis dyr tilbys, er prisene ofte svært høye. Dette er leit, for den egner seg bra for nybegynnere med tanke på gemytt og hardførhet. Den avles ofte i fangenskap i utlandet (ikke avlet i Norge ennå, men forsøk er i gang). Voksne individer vil ofte være vanskelig å oppdrive, men unger finnes på det norske markedet i blant. Arten kan holdes på samme måte som *B. albopilosum*, og kan fores med sirisser og kjempemelormer.

Brachypelma vagans.

En vakker tarantell som er svært rolig og lett å holde. Denne arten kommer også fra Mexico. Det kan være vanskelig å skaffe voksne individer av denne arten på grunn av fredning, men unger kan være tilgjengelig til en overkommelig pris. Arten er lett gjenkjennelig med sort kropp og signalrøde hår på bakkroppen.

Den kan holdes på vanlig måte som beskrevet. Den avles ofte i fangenskap i utlandet, men avl har ennå ikke lyktes i Norge. Sirisser og kjempemelormer er egnede byttedyr.

Lasiodora parahybana.

Dette er en av verdens største taranteller, og den kan få et beinspenn på opptil 25 - 30 cm. Den stammer fra regnskogene i Brasil. Hunnen kan bli 10 - 15 år. Arten er svært hardfør, og egner seg derfor godt for begynnere. Den er imidlertid svært aggressiv, og krever derfor en eier som har respekt for sine dyr. Det er vanskelig å skaffe voksne individer, men arten avles ofte i fangenskap (avl har også skjedd i Norge). Den får opptil 1000 unger, og takket være hardførheten er det mulig å oppnå en stor overlevelsesrate. Arten bør ha et stort bur, men holdes ellers på samme måte som nevnt ovenfor. Arten kan godt fores med sirisser og kjempemelormer, men er også i stand til å ta større byttedyr (f.eks. kjempekakerlakker eller døde mus).

Avicularia avicularia.

Denne arten er trelevende, og bør derfor holdes i et litt høyere bur. Arten kommer fra regnskogområder i Sør-Amerika, og bør ha det noe varmere og mer fuktig enn gjennomsnittet. Buret må samtidig være godt ventilert. Arten er lite aggressiv, men enkelte individer kan være nervøse og flykter lett. Terrariet kan innredes med et korkbarkstykke som settes opp langs den ene vegg. Dyrene kan fores med sirisser og kjempemelormer, men tarantellen vil i mange tilfeller ikke finne larvene fordi den holder seg oppunder taket i terrariet.

Arten er forholdsvis mørk, men det siste leddet på hvert bein har en rosa farge.

I slekten *Avicularia* finnes en rekke arter som er svært like. Arten er tilgjengelig på markedet, både som voksne og unger til varierende priser. Arten avles med jevne mellomrom (bl.a. i Sverige og Danmark, men ikke ennå i Norge).

INTERNETT:

Følgende hjemmeside (<http://home.sol.no/~janor/start.htm>) inneholder en samling lenker til de beste hjemmesidene for taranteller og andre invertebrater på nettet. I tillegg inneholder denne hjemmesiden også en del artikler og bilder. En egen oversikt over norske entusiaster som driver med taranteller og andre tropiske invertebrater utarbeides. Alle som er interessert i å komme med på denne listen kan gjøre dette på følgende e-mail adresse: janor@online.no.

LITTERATUR OG ADRESSER:

Det har de siste årene kommet flere gode bøker om hold og stell av taranteller, og den beste litteraturen er nevnt nedenfor. Dyrebutikkene har ofte annen litteratur i hyllene, særlig fra forlaget T.F.H. Disse anbefales ikke, for litteraturen er ofte av eldre dato, har mye feilinformasjon, og ofte svært dårlige bilder. En mer detaljert oversikt over tilgjengelig litteratur finnes på internett (se nedenfor). Det finnes nå et stort utvalg av hjemmesider på internett med mye god informasjon og bilder. Enkelte sider har store bildegallerier med bilder av de meste vanlige artene holdt i fangenskap.

LITTERATUR:

Ronald N. Baxter
Keeping and breeding tarantulas.
Chudleigh Publishing, 1993
ISBN 0 95 19219 1 6

Samuel D. Marshall
Tarantulas and other arachnids.
Barrons, 1996
ISBN 0812093151

S. A. Schultz & M. J. Schultz
The Tarantula Keeper's Guide (2. utg.)
Barons Forlag, 1998
ISBN 0 7641 0076 9

Lenny Flank
The Tarantula - An Owners Guide to
A happy Healthy Pet.
Howell Book House, 1998
ISBN 0 87605 601 X